

Omaishoidon tuen myöntämisen perusteet

1.1.2025 alkaen

Sisällys

1. TOIMIALA / TULOSALUE	1
2. TOIMINTAYKSIKKÖ / PALVELU.....	1
3. LAIT JA ASETUKSET	1
4. PALVELUN YLEISKUVAUS	1
5. HOITOPALKKIOLUOKAT.....	4
6. YHTEYDENOTTO, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI, ASIAKASSUUNNITELMA JA ASIAKKAUDEN SEURANTA.....	8
7. KESKEYTYKSET	9
8. OMAISHOITAJAN VAPAAT	10
9. YHDYSPINNAT	13
10. OMAISHOITAJIEN VALMENNUS JA KOULUTUS.....	14
11. OMAISHOITAJIEN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET	14
12. ASIAKKAUDEN PÄÄTTYMINEN.....	14

1. TOIMIALA / TULOSALUE

Sosiaalipalvelut / Sosiaalihuollon asiakasneuvonta ja yhteiset palvelut

2. TOIMINTAYKSIKKÖ / PALVELU

Omaishoidon tuen palvelut

3. LAIT JA ASETUKSET

- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Sairausvakuutuslaki 1224/2004
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Vuorotteluvapaalaki (1305/2002)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992 ja 912/1992)
- Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2024:4.

4. PALVELUN YLEISKUVAUS

Laki omaishoidon tuesta (937/2005) määrittelee omaishoidon tuen kokonaisuudeksi, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarpeenmukaisista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta sekä omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämis- ja valvontavastuu on hyvinvointialueilla. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen palvelu, johon ei ole subjektiivista oikeutta.

Omaishoito on hoitomuoto, joka tukee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden ja/tai vammaisuuden vuoksi säännöllistä hoitoa ja/tai huolenpitoa tarvitsevien kaikenikäisten henkilöiden kotona asumista. Säännöllinen hoito ja huolenpito järjestetään hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön toimesta. Henkilökohtaisissa perustoiminnissa avustamisen lisäksi huolenpito sisältää myös hoidettavan päivittäisten toimien valvontaa, ohjausta ja tukemista. Henkilökohtaisia perustoimintoja ovat esim. lääkitys, ruokailut, peseytymiset, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit. Omaishoitoon voi sisältyä myös hoidettavan auttamista kodin ulkopuolisissa toiminnoissa.

Omaishoidettavan toimintakyky ja siihen perustuva palvelun, hoivan ja hoidon tarve määritellään palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Omaishoidon tuen palkkio maksetaan omaishoitajan toteuttamasta hoiva- ja hoitotyöstä. Omaishoidon tuen palkkioluokka määräytyy omaishoitajan antaman hoidon määrän ja tilanteen sitovuuden mukaan.

Omaishoidon tuen asiakkaalle laadittavassa asiakassuunnitelmassa näkyy kaikki asiakkaalle myönnettyt sosiaalihuollon palvelut. Omaishoidon tuen asiakkaalle laadittavassa omaishoidon tuen suunnitelmassa näkyy tarkemmin muun muassa omaishoidon tukeen liittyvät palvelut, tukimuodot ja omaishoitajan vapaiden aikaisen hoidon järjestäminen. Omaishoitajan ja hyvinvointialueen välille laaditaan toimeksiantosopimus.

Hoidettavan kotikunta on oltava Kymenlaakson hyvinvointialueella, jotta tukea voidaan myöntää. Omaishoidon tukea ei kuitenkaan myönnetä henkilölle, joka oleskelee pääsääntöisesti toisella hyvinvointialueella. Omaishoitajalla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus laatia sopimus sekä toteuttaa säännöllisesti omaishoitotehtävää.

Omaishoidon tuen keskeiset käsitteet:

Omaishoito: vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestäminen kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla;

Omaishoidettava: omaishoidon tukea haetaan hoidettavalle ja päätös omaishoidon tuesta tehdään hoidettavalle.

Omaishoitaja: omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä hoitava, jonka kanssa on laadittu toimeksiantosopimus

Omaishoitosopimus: hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan Kymenlaakson hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus omaishoidon järjestämisestä. Toimeksiantosopimus ei ole työsopimus.

Omaishoidon tuen kokonaisuus: muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

4.1 Omaishoidon tuen myöntämisedellytyksiä

Asiakkaan palveluntarve arvioidaan kokonaisvaltaisesti, jolloin omaishoidon tuki voi olla osa asiakkaalle järjestettävää palveluiden kokonaisuutta. Omaishoidon tuesta päätettäessä selvitetään, täyttykö omaishoidon tuelle laissa säädetyt edellytykset sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen myöntämisen perusteet tuen saamiselle. Tuen myöntämisedellytyksiä, hoidettavan hoitoisuutta ja toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne. Omaishoidon tuen myöntämisen perusteena on hoidon sitovuus ja vaatavuus sekä palveluiden ja muun toiminnan kokonaisuus. Omaishoidon tuen palkkioluokkaa määriteltäessä arvioidaan omaishoitajan antaman hoivan ja hoidon määrä sekä sitovuus. Hoidettavan hoidon ja hoivan tarve voi olla enemmän kuin mistä omaishoitaja vastaa, jolloin näihin tarpeisiin vastataan muilla palveluilla.

Tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa, asioinnissa tai ulkoilussa. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esim. puolisoitten välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta.

Palvelutarpeen arvioinnissa otetaan huomioon sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykinen tila, ikä, muut sosiaali- ja terveyspalvelut sekä yhteiskunnan tukimuodot. Omaishoitajan terveyden, toimintakyvyn ja elämäntilanteen tulee vastata omaishoidon asettamiin vaatimuksiin (Laki omaishoidontuesta 3 §). Omaishoidon tuen päätöstä tehtäessä arvioidaan kokonaisvaltaisesti, selviytykö hoitaja omaishoitoon liittyvistä tehtävistä ja hoitovastuusta. Arvioitaessa hoitajan soveltuvuutta hoitotehtävään, voi soveltuvuuteen vaikuttaa hoitajan fyysinen ja psyykinen terveydentila, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito. Lisäksi arvioidaan hoitajan toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä toiminnoista. Hoitajan päihteiden käyttö voi olla este omaishoidon tuen myöntämiseksi.

Omaishoidon tuen myöntämisen tulee olla hoidettavan edun mukaista. Omaishoidon, yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa, tulee olla hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää. Hoidettavan kodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Omaishoidon tuen päätöksenteon tukena voidaan tarvittaessa käyttää terveydentilaa koskevia lausuntoja sekä muita selvityksiä/lausuntoja.

Lasten ja nuorten omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja vaikeasti vammaiset ja sairaat, joiden hoito terveeseen saman ikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Tavanomainen lapsen ikään ja vanhemmuuteen liittyvä auttaminen ja vastuu

eivät oikeuta omaishoidon tukeen. Pienten lasten kohdalla huomioidaan omaishoidon tuen myöntämisperusteita arvioitaessa, heidän muutoinkin tarvitsemansa ympärivuorokautinen vanhempien hoivan ja hoidon tarve.

Vanhemman ja hoitajan roolit tulee pitää toisistaan erillään. Vanhemmuutta tuetaan tarvittaessa muilla tukimuodoilla. Tarvittaessa arviointia tehdään yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalityön sosiaalityöntekijän kanssa.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä ja saa hoito- ja hoivapalvelua muun kuin omaishoitajan toimesta tai hoidettava pääsääntöisesti opiskelee muulla paikkakunnalla ja asuu viikot (arkipäivät) poissa kotoa. Tukea tai sen mahdollista korotusta myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen (yli 3 kk) omaishoittoon, poikkeuksena voi olla esim. saattohoitopäätöksen saanut asiakas.

5. HOITOPALKKIOLUOKAT

Omaishoidon tuki myönnetään hoitopalkkiona ja omaishoitoa tukevinä palveluina. Toimintakyvyn arvioinnin ja päätöksenteon tukena aikuisten ja yli 18-vuotiaiden kehitysvammaisten osalta hyödynnetään RAI-toimintakykyarviointia.

Lasten ja nuorten arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia hoidontarpeen arviointilomakkeita tai -mittareita.

Hoitopalkkioluokka 1.

Tähän hoitopalkkioluokkaan kuuluva henkilö ei selviydy itsenäisesti henkilökohtaisista perustoiminnoista (esim. lääkitys, ruokailut, peseytyminen, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit) vaan tarvitsee niissä selviytyäkseen toistuvasti päivittäin hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa. Hoidettava tarvitsee myös ohjausta ja valvontaa kodin ulkopuolella liikkumisessa. Hoidon tarve ei välttämättä edellytä hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa lukuun ottamatta alaikäistä hoidettavaa. Omaishoitaja sitoutuu toistuvaan päivittäiseen huolenpitoon ja hoitoon hoidettavan luona useita kertoja päivän aikana. Ilman omaishoitajan antamaa hoivaa ja hoitoa hoidettava tarvitsisi säännöllisesti vähintään kahdesta kolmeen kotihoidon avustamiskertaa päivittäisissä henkilökohtaisissa toimissa suoriutuakseen.

Hoidettava voi olla lyhyen ajan yksin tai on koulussa, päivähoitossa tai muussa päivätoiminnassa. Avuntarpeita tulee olla useissa toiminnoissa.

Aikuiset

Asiakkaan hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin yhteydessä suuntaa antavana kriteereinä käytetään iRAI-HC–arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 3 tai enemmän

ADL-H: 2 tai enemmän

IHIER-C (myöhemmin IADLCH): 4 tai enemmän

CPS: 1 tai enemmän

IHIER-C:n(myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Yli 18-vuotiaiden kehitysvammaisten asiakkaiden hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin suuntaa antavina kriteereinä käytetään RAI ID –arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 3 tai enemmän

ADL-H: 2 tai enemmän

IHIER-C (myöhemmin IADLCH): 3 tai enemmän

CPS2: 3 tai enemmän

IHIER-C:n(myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS2:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat)

Arvioinnissa huomioidaan lisäksi lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lapsi/nuori tarvitsee paljon enemmän hoitoa ja huolenpitoa kuin ikätoverinsa. Lapsi/nuori tarvitsee jatkuvasti apua, ohjausta ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan esim. pukeutuminen, ruokailu, wc-toimet, peseytyminen, sosiaaliset tilanteet. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Hoitopalkkioluokka 2.

Tähän hoitopalkkioluokkaan kuuluvat henkilöt, joilla hoidon ja hoivan tarve on ympärivuorokautista, he tarvitsevat lähes jatkuvaa hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa useissa henkilökohtaisissa perustoiminnoissa, joita ovat lääkehoito, ruokailut, peseytymiset, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit. Hoidettava ei pysty liikkumaan kodin ulkopuolella ilman saattajaa tai avustajaa. Omaishoitaja sitoutuu sitovaan hoitotyöhön ja vastaa hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarpeisiin ympärivuorokautisesti. Hänellä tulee olla mahdollisuus toteuttaa hoito-/avustamiskäyntejä säännöllisesti ympäri vuorokauden esim. yöllä avustamista konkreettisesti. Ilman omaishoitajan antamaa hoivaa ja hoitoa hoidettava tarvitsisi säännöllisesti vähintään neljästä kuuteen kotihoidon avustamiskertaa vuorokaudessa sekä tukipalveluja henkilökohtaisissa toimissa auttamiseen.

Aikuiset

Asiakkaan hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin yhteydessä suuntaa antavana kriteereinä käytetään iRAI-CH –arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 4-5

ADL-H: 3 tai enemmän

IHIER-C(myöhemmin IADLCH): 6

CPS: 3 tai enemmän

IHIER-C:n(myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Yli 18-vuotiaiden kehitysvammaisten asiakkaiden hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin suuntaa antavina kriteereinä käytetään RAI ID -arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 4 tai enemmän

ADL-H: 3 tai enemmän

IHIER-C (myöhemmin IADLCH): 5 tai enemmän

CPS2: 4 tai enemmän

IHIER-C:n(myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS2:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat)

Arvioinnissa huomioidaan lisäksi lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lapsi/nuori on lähes kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimissa toisen konkreettisen avun varassa. Lapsi /nuori tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua tai läsnäoloa. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikointitaitoja sekä erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Hoitopalkkioluokka 3.

Tähän hoitopalkkioluokkaan kuuluvat henkilöt, joilla hoivan ja hoidon tarve on erittäin sitovaa ja vaativaa ympärivuorokautisesti. Hoidettava on täysin autettava ja ohjattava kaikissa päivittäisissä toimissaan eikä häntä voi jättää yksin. Ilman omaishoitajaa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautista asumisen palvelua. Omaishoitaja sitoutuu vaativaan ympärivuorokautiseen hoidon ja hoivan toteutukseen.

Hoitopalkkioluokka kolmessa hoidettavan tilanne voi olla pitkäkestoinen (esim. vaikeasti muistisairas täysin autettava henkilö, vaikeasti vammainen henkilö) tai lyhytaikaisia (esim. saattohoito, sairaudesta/onnettomuudesta kuntoutuminen), jolloin kyseessä on hoidollisesti raskas siirtymävaihe.

Omaishoitajalla, joka on raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä ei voi olla tältä ajalta; vähäistä suurempia tuloja; oikeutta sairausvakuutuslain (1224/2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 5).

Hoitopalkkioluokka 3:ssa omaishoitajalle myönnetään 4 vapaavuorokautta kuukaudessa.

Aikuiset

Asiakkaan hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin yhteydessä suuntaa antavana kriteereinä käytetään iRAI-HC –arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 4-5

ADL-H: 4 tai enemmän

IHIER-C (myöhemmin IADLCH): 6

CPS: 3 tai enemmän

IHIER-C:n (myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Yli 18-vuotiaiden kehitysvammaisten asiakkaiden hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin suuntaa antavina kriteereinä käytetään RAI ID -arvioinnin viitearvoja:

MAPLe5: 4 tai enemmän

ADL-H: 4 tai enemmän

IHIER-C (myöhemmin IADLCH): 6

CPS2: 4 tai enemmän

IHIER-C:n (myöhemmin IADLCH) ja MAPLe5:n lisäksi joko CPS2:n tai ADL-H:n on täytyttävä.

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat)

Arvioinnissa huomioidaan lisäksi terveen lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lapsi/nuori tarvitsee runsaasti ympärivuorokautisesti hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa (esim. ruokailussa, siirtymisissä, WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, sosiaalisissa tilanteissa). Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta.

6. YHTEYDENOTTO, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI, ASIAKASSUUNNITELMA JA ASIAKKUUDEN SEURANTA

Yhteydenotto

Omaishoidon tukeen liittyvää yleistä ohjausta ja neuvontaa saa tarvittaessa sosiaalihuollon asiakasneuvonnasta. Yleistä ohjausta ja neuvontaa saa myös ottamalla yhteyttä Omaishoidon tuki palvelun toimintayksikköön.

Omaishoidon tuen hakemus liitteineen toimitetaan Omaishoidon tuki palvelun toimintayksikköön. Hakemuksen voi tehdä myös sähköisesti Kymenlaakson hyvinvointialueen nettisivujen kautta (www.kymenhva.fi). Hakemuksen liitteeksi voidaan laittaa lääkärinlausunto tai muun sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntijan lausunto hoidettavan terveydentilasta, toimintakyvystä ja hoidon tarpeesta.

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi suoritetaan kotikäyntinä yhdessä asiakkaan, omaishoitajaksi hakevan, omaishoidon palveluohjaajan sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Kotikäynnillä selvitetään kokonaisvaltaisesti asiakkaan hoidon ja hoivan tarvetta sekä arvioidaan asiakkaan ja hoitajaksi hakeutuvan kokonaistilanne ja jaetaan tietoa palvelun sisällöstä ja saatavilla olevista tukimuodoista. Palvelutarpeen arvioinnin tukena hyödynnetään RAI-arviointijärjestelmää ja lisäksi voidaan pyytää ajantasaisia sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön lausuntoja hoidettavan terveydentilasta, toimintakyvystä ja hoidon tarpeesta.

Viranhaltijapäätös

Omaishoidontuen palvelun päätöksenteko perustuu asiakkaan ja hänen hoitajaksi aikovan henkilön tilanteen kokonaisarviointiin. Päätöksenteosta vastaavalla omaishoidon palveluohjaajalla on mahdollisuus käyttää yksilökohtaista harkintaa päätöksenteon tukena.

Omaishoidon tuesta tehdään kirjallinen viranhaltijapäätös, joka lähetetään asiakkaalle. Viranhaltijapäätöksen tekee hyvinvointialueen virassa oleva omaishoidontuen palveluohjaaja. Omaishoidon tuki myönnetään hyvinvointialueen hyväksymän määrärahan ja myöntämisperusteiden perusteella alkamaan hakemuskuukauden alusta. Viranhaltijapäätökseen voi hakea muutosta ja oikaisua 30 päivän kuluessa hakijan saatua tiedon päätöksestä. Oikaisua voi hakea asiakas itse tai hänen antamallaan valtakirjalla valtuuttamansa henkilö.

Kielteisen palvelupäätöksen saaneille annetaan ohjausta heidän tarpeitaan vastaavista palveluista.

Toimeksiantosopimus

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja hyvinvointialueen välillä toimeksiantosopimus, joka pohjautuu asiakkaalle laadittuun omaishoidon tuen toteuttamissuunnitelmaan. Jos sopimus tehdään määräaikaisena, kirjataan sopimukseen määräaikaisuuden perusteet. Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin. Omaishoitajan tulee itse selvittää omaishoidontuen vaikutus muihin etuuksiin suoraan etuuksien maksajalta.

Omaishoidon tuen myöntämisperusteiden täytyessä asiakkaalle voidaan silti tarjota omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaapäiväjärjestelyjä, vaikka hän ei tekisikään virallista omaishoidon toimeksiantosopimusta.

Omaishoidon tuen suunnitelma (toteuttamissuunnitelma)

Omaishoidon tuen suunnitelma laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa ja siihen kootaan kaikki asiakkaan tarvitsemat palvelut ja muut tukimuodot sekä myös vastuutahot. Suunnitelmaan tulee kirjata tiedot omaishoitajan antaman hoidon määrästä ja sisällöstä, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö, omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö sekä tieto siitä, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Asiakkuuden tuki ja seuranta

Palveluohjaus on keskeisessä roolissa omaishoitajan hoitotehtävän tukemisessa. Omaishoitoperheelle on nimetty palveluohjaaja omaishoidon tuen palveluista, jonka tavoitteena on neuvoa ja tukea omaishoidon toteutumista sekä koordinoida ja sujuvoittaa palveluiden kohdentumista. Asiakkaalla voi olla nimettynä omatyöntekijä omaishoidon tuen yksiköstä tai muusta hänen saamastaan palvelusta. Omaishoidon palveluohjaajan, asiakkaan ja omaishoitajan välisestä yhteistyöstä sovitaan omaishoidon tuen suunnitelmassa. Asiakas ja omaishoitaja ovat velvollisia ilmoittamaan hoidettavan olosuhteiden muutoksista, omaishoitajan tilanteen muutoksista ja hoidon tarpeen oleellisesta muuttumisesta. Omaishoidon tuen jatkumisen edellytyksiä arvioidaan asiakkuuden aikana voimassa olevien omaishoidon tuen myöntämisperusteiden sekä voimassa olevien lakien perusteella.

7. KESKEYTYKSET

Asiakkaan ja omaishoitajan tulee ilmoittaa muutosilmoituslomakkeella omaishoidossa tapahtuvista keskeytyksistä.

Omaishoitajan terveydentilasta johtuva keskeytys: palkkionmaksu keskeytyy 5 vrk:n kuluessa (lääkäriin-/hoitajantodistus), mikäli lausuntoa ei toimiteta, palkkion maksu keskeytetään välittömästi.

Ennalta tiedetty hoidettavan terveydenhoidollinen syy (esim. leikkausoperaatio); palkkio keskeytyy hoidon alkaessa, ellei omaishoitaja osallistu hoitoon hoitojakson aikana.

Jos omaishoito hoidettavan äkillisestä terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy 30 vrk:n kuluessa.

Mikäli hoidettava on muualla kuin omaishoitajan hoidettavana lakisääteisten vapaapäivien lisäksi yli neljä (4) vrk kuukaudessa palkkiota ei makseta ylimeneviltä päiviltä.

Omaishoitajan tai/ja -hoidettavan osallistuminen enintään kahden viikon kuntoutukseen/vuosi ei vaikuta hoitopalkkion maksamiseen eikä vapaapäivien kertymiseen/kulumiseen.

Omaishoitajan ja hoidettavan yhteinen lyhyt ulkomaanmatka (yhtämittäisesti 30 vrk/vuosi) ei keskeytä palkkion maksamista. Sitä pidemmältä ulkomailla oleskelun ajalta ei makseta omaishoidon hoitopalkkiota. Keskeytyksen kestäessä yli kolme kuukautta arvioidaan tilanne aina uudelleen ennen omaishoidon tuen maksun jatkoa.

8. OMAISHOITAJAN VAPAAT

OMAISHOITAJAN LAKISÄÄTEINEN VAPAA

Omaishoidon tuen toimeksiantosopimuksen perusteella toimiville omaishoitajille myönnetään vapaata kolme vuorokautta kuukaudessa. Tämän lisäksi hoitopalkkioluokka 3 - myönnetään vapaata yksi lisävuorokausi kuukaudessa.

Lakisääteisen vapaan pitämiseen liittyviä ohjeistuksia:

- Mikäli omaishoitoa ei ole toteutunut kalenterikuukauden aikana vähintään 15 vuorokauden ajalta, vapaita kertyy kaksi vuorokautta kuukaudelta
- Mikäli omaishoito ei ole toteutunut kalenterikuukauden aikana lainkaan, vapaita ei kerry.
- Vapaita ei voi pitää enakkoon

- Omaishoitajan jaksamisen tukemiseksi pyritään hoidettavalle järjestämään ensisijaisesti ympärivuorokautinen hoito. Omaishoitaja voi myös jaksottaa ja pitää lakisääteisen vapaan alle vuorokauden pituisina jaksoina. Asiaksmaksu peritään jokaiselta alkavalta vuorokaudelta.
- Omaishoitajan vapaista ei peritä asiaksmaksua alle 16 v. kehitysvammaiselta, kun kyseessä on osittainen ylläpito (oma sijainen, kotiin annettavat vapaajärjestelyt).
- Vapaapäivät suositellaan pidettäväksi säännöllisesti kuukausittain. Vapaapäivien kerääminen ja pitäminen pidempänä jaksonea kuin kuukausittain on aina erikseen sovittava palveluohjaajan kanssa. Kuluvan vuoden kertyneet vapaapäivät on käytettävä pääsääntöisesti vuoden loppuun mennessä. Joulukuun osalta vapaat voi sovitusti pitää seuraavan kalenterivuoden helmikuun loppuun mennessä.

Vapaapäivien kuluminen		
Hoidon järjestämismuoto	Hoidon kesto / 1 vapaapäivä	Vapaiden kuluminen
Ensisijaiset hoitomuodot		
Ympäri vuorokautinen perhehoito	24 h	24 h = 1 vapaapäivä
Asumisen lyhytaikaishoidon yksikkö	24 h	24 h = 1 vapaapäivä
Hoitolaitos	24 h	24 h = 1 vapaapäivä
Toissijaiset hoitomuodot		
Perhehoito	6 h - alle 24 h	enintään 6 h = 0,5 vapaapäivä 6 h - 24 h = 1 vapaapäivä
Palveluseteli, kts. lisätiedot alla		
Oma sijainen: Toimeksiantosopimus	6 h - 24 h	6 h - 24 h = 1 vapaapäivä
Oma sijainen -vaihtoehtoa vapaiden järjestämiseksi ei voida käyttää alle 6 tunnin vapaisiin		

Mikäli omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikainen hoidettavan hoito järjestetään jollain muulla kuin edellä kuvatulla palvelulla, vapaapäivien kuluminen: enintään 6 tunnin hoito ½ vapaapäivää ja yli 6 tuntia 1 vapaapäivä.

Lakisääteisiin vapaisiin myönnetään palveluseteli joko ympärivuorokautiseen hoitojaksoon tai kotiin annettavaan palveluun.

Palvelusetelissä "Ympäri vuorokautinen hoito asumisyksikössä" yksi seteli vastaa yhtä vuorokautta. Asiakkaalle myönnetään enintään kolme palveluseteliä kuukautta kohden. Asiakas hankkii palvelun palvelusetelituottajiksi hyväksytyiltä palveluntuottajilta.

Saldoseteli kotiin annettavan hoidon järjestämiseksi tarkoittaa asiakkaalle myönnettävää euromäärää ns. saldoseteliä. Asiakas voi käyttää saldosetelin euromäärän omaishoitajan vapaan aikaisen hoidon järjestämiseksi ostamalla palvelun kotiin palvelusetelituottajaksi hyväksytyiltä palveluntuottajilta.

Harkinnanvaraisen palvelusetelin myöntäminen perustuu yksilölliseen harkintaan ja arviointiin palvelusetelin tarpeesta omaishoidon tukemiseksi. Arvioinnissa otetaan huomioon laakisääteisten vapaiden käyttäminen, perhetilanne, sosiaalinen verkosto sekä hoidettavan hoidon ja huolenpidon määrä ja sitovuus. Harkinnanvarainen palveluseteli on kiinteähintainen ja se myönnetään määräajalle. Päätöksen harkinnan varaisen palvelusetelin myöntämisestä tekee omaishoidon tuen palveluohjaaja. Omaishoitaja maksaa palvelun tuottajalle omavastuuosuuden palvelusetelin arvon ylittävältä osalta sekä mahdolliset matkakorvaukset.

SIJAISHOITO

Hyvinvointialueen omaishoidossa sijaishoitaja on yksi vaihtoehto hoidettavan hoidon järjestämiseksi omaishoitajan vapaan ajalle (Laki omaishoidon tuesta 4a §). Sijaishoitajan on täytettävä omaishoidon tuesta annetun lain 3§:n edellytykset eli hoitajan terveyden ja toimintakyvyn on vastattava omaishoidon asettamia vaatimuksia. Sijaishoito voidaan järjestää omaishoitajan suostumuksella ja hoidettavan mielipide huomioiden. Hoitojärjestelyn on aina turvattava hoidettavan hyvinvointi, terveys ja turvallisuus. Sijaistusten toteuttamiseen liittyvistä asioista sijaishoitaja sopii omaishoitajan ja omaishoidon palveluohjaajan kanssa. Sijaishoitajan kanssa laaditaan määräaikainen tai toistaiseksi voimassaoleva toimeksiantosopimus. Sijaishoitaja vastaa kokonaisuudessaan omaishoitajan tehtävistä ja vastuista hoidettavan hoidossa omaishoitajan vapaan aikana.

Pääsääntöisesti sijaishoitajana ei voi toimia hoidettavan kanssa samassa taloudessa asuva henkilö. Yhdessä omaishoitajan kanssa arkinen hoidettavan hoitoon osallistuminen ei oikeuta sijaishoidon palkkioon.

Sijaishoitajalle maksettava palkkio määräytyy omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkioluokan perusteella. Sijaishoitajalle palkkio maksetaan jälkikäteen toteutuneen mukaisesti. Sijaishoitaja ilmoittaa toteutuneet sijaishoitokerrat erillisellä ilmoituslomakkeella kuukausittain.

Sijaishoitajille maksettavat palkkiot: (korotus omaishoitajien indeksin mukaisesti)

Hoitopalkkioluokka 1:

- 50,76 € / alle 12 h

- 65,31 € / 12-24h

Hoitopalkkioluokka 2:
- 86,00 € / 6-24 h

Hoitopalkkioluokka 3:
- 104,51 € / 6-24 h

LASTEN OMAISHOIDON VAPAAT / VUOROVIIKOT

Jos hoidettavan lapsen tai nuoren vanhemmilla on yhteishuoltajuus ja hän asuu vuorovii-
koin kummankin vanhemman luona, voidaan omaishoidon tuki järjestää siten, että hoito-
palkkiosta 50 % maksetaan toiselle vanhemmalle ja 50 % toiselle vanhemmalle. Tällöin
omaishoidonsopimus tehdään kummankin vanhemman kanssa. Tällöin omaishoidon tuen
vapaat katsotaan käytetyksi silloin kun lapsi tai nuori on hoidossa toisen vanhemman luona

VIRKISTYSVAPAA

Hyvinvointialue voi järjestää omaishoitajalle lakisääteisten vapaiden lisäksi enintään 6 tun-
nin mittaisia virkistysvapaita. Vapaiden pitäminen ei vähennä hoitopalkkiota. Virkistysva-
paita annetaan yksilöllistä harkintaa käyttäen käytettävissä olevien resurssien mukaan ja
kun lakisääteiset vapaapäivät on käytetty. Harkinnanvaraisten vapaiden saantiin vaikuttaa
hoidon sitovuus ja vaativuus sekä hoidettavan saamat muut palvelut ja kokonaistilanne.
Vapaista sovitaan aina erikseen omaishoidon palveluohjaajan kanssa.

Virkistysvapaat toteutetaan perhehoidolla.

9. YHDYSPINNAT

- Sosiaalihuollon asiakasneuvonta
- Ikääntyneiden palveluiden asiakasohjaus
- 3. sektorin toimijat
- Kotihoito, vammaispalvelu, terveydenhuolto (hoitavien tahojen sosiaalityöntekijät, neuvolat, lääkärit, hoitajat, fysioterapeutit), lastensuojelu ja muut lapsiperheiden sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus ja koulu, kuntoutusyksiköt, ikääntyneiden varhaiset palvelut, sosiaalityö, muistikoordinaattorit
- Kuntien palvelut (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, tekninen toimi ym.)
- Oppilaitokset

10. OMAISHOITAJIEN VALMENNUS JA KOULUTUS

Omaishoidon tuen valmennuskokonaisuus muodostuu ensitietopäivistä ja julkisten sekä järjestötoimijoiden kesken toteutuvasta yhteistyöstä. Omaishoidontuen valmennukset voivat olla toteuttamismuodoltaan erilaisia ja sovittavissa tilanteen mukaan. Omaishoitajilla on mahdollisuus osallistua hyvinvointialueen järjestämiin alueellisiin avoimiin koulutuksiin, joista tietoa löytyy hyvinvointialueen nettisivuilta.

11. OMAISHOITAJIEN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET

Hyvinvointialue järjestää omaishoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia. Terveystarkastuksen ammattihenkilö tekee tarkastuksia säännöllisesti. Tarvittaessa voidaan konsultoida myös lääkäriä.

12. ASIAKKUUDEN PÄÄTTYMINEN

Omaishoidon tuki päättyy tai sopimus voidaan purkaa ilman irtisanomista sen kuukauden loppuun, jonka aikana hoidettavan hoito terveydentilan muutoksista tai muusta syystä joutuu käy tarpeettomaksi.

Hyvinvointialue voi irtisanoa omaishoidonsopimuksen kahden kuukauden irtisanomisajalla. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen irtisanomista.

Omaishoitaja voi irtisanoa sopimuksen yhden kuukauden irtisanomisajalla.

Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden, voi hyvinvointialue purkaa omaishoidontuen sopimuksen/ toimeksiantosopimuksen välittömästi. Päätöksen sopimuksen päättymisestä tekee viranhaltija.